

De nieuwe procedure inzake voorlopige maatregelen: *nihil novi sub sole?***

Karel Marchand & Bert Stulens*

I. Inleiding

1. De regering Di Rupo I heeft in haar regeringsverklaring van 1 december 2011 aangegeven een ambitieus concurrentiebeleid te willen voeren, onder meer met het oog op de ondersteuning van de economische groei.¹ Om dit doel te bereiken heeft de regering een fundamentele hervorming uitgewerkt van de mededingingsautoriteit en de mededingingsprocedures. Ook de procedure inzake voorlopige maatregelen is in dit verband ingrijpend gewijzigd met het oog op het verhogen van de efficiëntie ervan.²

2. In deze bijdrage wordt eerst een overzicht gegeven van de procedure en de beslissingspraktijk inzake voorlopige maatregelen onder de Wet tot bescherming van de economische mededinging gecoördineerd op 15 september 2006, hierna WBEM.³ Vervolgens wordt ingegaan op de nieuwe procedure en de criteria welke vervuld moeten zijn om voorlopige maatregelen te kunnen verkrijgen. Tot slot wordt ook ingegaan op een aantal vragen en bedenkingen met betrekking tot de nieuwe procedure.

II. Artikel 62 WBEM: procedure, cijfers en conclusies

A. Procedure

1° De verzoeker

3. Artikel 62, §2 WBEM voorziet dat voorlopige maatregelen gevraagd kunnen worden door een klager, de minister van Economie⁴ of de minister bevoegd voor de betrokken sector. Hieruit volgt dat iedere natuurlijke of rechtspersoon die overeenkomstig artikel 44, §1, 2° en 3° W.B.E.M. een klacht of verzoek kan indienen ook om voorlopige maatregelen kan verzoeken. Het Auditoraat kan niet zelf ambtshalve in het kader van een onderzoek de Voorzitter van de Raad verzoeken om voorlopige maatregelen op te leggen.⁵

4. De verzoeker om voorlopige maatregelen is de *dominus litis* van de procedure.⁶ Hij kan op elk ogenblik beslissen zijn verzoek om voorlopige maatregelen in te trekken.⁷ Het

* K. MARCHAND, Universiteit Gent, Adjunct-auditeur Raad voor de Mededinging en B. STULENS, Auditeur-generaal Raad voor de Mededinging.

** De redactie van dit artikel werd afgesloten op 30 april 2013.

¹ Regeerakkoord 1 december 2011, 114. Te consulteren via: http://premier.fgov.be/sites/all/themes/custom/tcustom/Files/Regeerakkoord_1_december_2011.pdf.

² Memorie van toelichting, *Parl. St.* 2012-2013, nr. 2591/001, 5.

³ BS Wet van 10 juni 2006 tot oprichting van een Raad voor de Mededinging, BS 29 juni 2006, 32 746 en volgende en Wet van 10 juni 2006 tot bescherming van de economische mededinging, 29 juni 2006, 32 755 en volgende. De gecoördineerde versie van de wet dateert van 15 september 2006, BS 29 september 2006.

⁴ Voorz. RvM 20 december 2002, beslissing nr. 2002-V/M-91, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 148.

⁵ D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 317. Anders: Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.

⁶ Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2005*, 56.

⁷ Voorz. RvM 13 december 2007, beslissing nr. 2007-V/M-33, r.o.7, www.mededinging.be; Voorz. RvM 18 maart 2005, beslissing nr. 2005-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 40; Voorz. RvM 11 juni 2002, beslissing nr. 2002-V/M-42, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/02, 58; Voorz. RvM 14 februari 2001, beslissing nr. 2001-V/M-07, Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 116. J. YSEWYN, 'Overzicht van rechtspraak van de Raad voor de Mededinging in 1998', *T.B.H.* 1999, 838.

verzoek om voorlopige maatregelen wordt in voorkomend geval zonder voorwerp.⁸

2° Plaats, tijdstip en wijze van indiening verzoekschrift

5. Het verzoek om voorlopige maatregelen wordt ingediend bij de Griffie van de Raad voor de Mededinging, ter attentie van het Auditoraat.⁹ Voor het indienen van een verzoek om voorlopige maatregelen gelden dezelfde regels en procedures als voor het indienen van een klacht.¹⁰

6. Een gemotiveerd verzoek om voorlopige maatregelen kan op elk moment na het neerleggen van de klacht worden ingediend.¹¹ De klacht en het verzoek om voorlopige maatregelen mogen in hetzelfde verzoekschrift opgenomen worden.¹²

3° Onderzoek en verslag

7. Het Auditoraat brengt de onderneming of ondernemingsvereniging waartegen voorlopige maatregelen gevraagd wordt op de hoogte van het bestaan van het verzoek. In de praktijk gebeurt dit door de kennisgeving van een niet-vertrouwelijke versie van het verzoek.

8. De Algemene Directie Mededinging onderzoekt, onder leiding van het Auditoraat, het verzoek om voorlopige maatregelen. Voor dit onderzoek beschikken de Algemene Directie en het Auditoraat over dezelfde bevoegdheden en mogelijkheden als voor het onderzoek van de klacht ten gronde.¹³

9. Komt de Auditeur op basis van het gevoerde onderzoek tot de conclusie dat het verzoek om voorlopige maatregelen

onontvankelijk of ongegrond is, dan seponert hij het verzoek bij een met reden omklede beslissing.¹⁴ De beslissing wordt bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de verzoeker. Een kopie van de beslissing wordt overgemaakt aan de onderneming of ondernemingsvereniging die het voorwerp vormde van het onderzoek.¹⁵ De sepotbeslissing wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en bekendgemaakt op de website van de Raad.¹⁶

10. Toont het onderzoek aan dat het verzoek om voorlopige maatregelen ontvankelijk en gegrond is, dan stelt de Auditeur op basis van het onderzoeksdossier een gemotiveerd verslag op. De Auditeur stelt de maatregelen voor die opgelegd zouden moeten worden om de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijk te schorsen.¹⁷

4° Beslissing eerste aanleg

11. De procedure voor de Voorzitter van de Raad verloopt volgens de regels vastgelegd voor de beslissing van restrictieve mededingingspraktijken.¹⁸ De Voorzitter zal de betrokken onderneming de mogelijkheid geven te antwoorden op het verslag van de Auditeur. Vooraleer uitspraak te doen, hoort de Voorzitter de betrokken onderneming en de Auditeur worden ter terechtzitting.

12. De beslissing van de Voorzitter wordt bij een ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs ter kennis gebracht van de partijen.¹⁹ De uitspraak wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en bekendgemaakt op de website van de Raad.²⁰ Deze kennisgevingen en bekendmakingen gebeuren met respect voor de zakelijke geheimen en vertrouwelijke gegevens.²¹

5° Beroepsprocedures

13. Tegen een beslissing tot seponeren van een verzoek om voorlopige maatregelen kan de verzoeker hoger beroep instellen bij de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging.²² Het met reden omklede verzoekschrift

⁸ Voorz. RvM 19 april 2001, beslissing nr. 2001-V/M-20, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 162; Voorz. RvM 18 maart 2005, beslissing nr. 2005-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 40; Auditeur RvM 31 juli 2007, beslissing nr. 2007-V/M-18-AUD, www.mededinging.be. Dit hangt samen met het feit dat het Auditoraat de Voorzitter van de Raad niet ambtshalve om voorlopige maatregelen kan verzoeken.

⁹ Art. 61, §2 W.B.E.M.

¹⁰ Art. 2 en volgende K.B. van 31 oktober 2006 betreffende het indienen van de klachten en verzoeken bedoeld bij artikel 44, §1 2° en 3° van de wet tot bescherming van de economische mededinging, gecoördineerd op 15 september 2006, *BS* 22 november, ed.2, 64624, hierna verkort geciteerd als Klachtenbesluit.

¹¹ Art. 16 K.B. van 31 oktober 2006 betreffende de procedures inzake bescherming van de economische mededinging, *BS* 22 november 2006, ed. 2, 64606, hierna verkort geciteerd als Procedurebesluit.

¹² Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 9; Auditoraat 2007, beslissing nr. 2007-V/M-04-AUD, *BS* 22 februari 2007, 8705. Anders: D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 317.

¹³ Art. 44, §2 – §5 W.B.E.M.

¹⁴ Art. 62, §3 W.B.E.M.

Auditeur RvM 27 september 2010, beslissing nr 2010-V/M-39 AUD, te consulteren via www.mededinging.be; Auditeur RvM 24 januari 2007, beslissing nr. 2007-V/M-AUD, *BS* 22 februari 2007, 8705. J. CAPIAU en K. MARCHAND, 'Nieuwe Belgische mededingingswet. Een eerste analyse', *NjW* 2006, 827; D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 272. Anders: D. ARTS, 'Enkele krachtlijnen van de nieuwe Belgische Mededingingswet', *T.B.M.* 2007/1, 9-10.

¹⁵ Art. 9, eerste lid Procedurebesluit.

¹⁶ Art. 9, tweede lid Procedurebesluit.

¹⁷ Art. 48 W.B.E.M.

¹⁸ Art. 62, §6 W.B.E.M.

¹⁹ Art. 67, eerste lid W.B.E.M.

²⁰ Art. 68, §2 W.B.E.M.

²¹ Art. 67, tweede lid en art. 68, §2, zesde lid W.B.E.M.

²² Art. 62, §4 W.B.E.M.

moet, op straffe van nietigheid, binnen de 30 dagen na de kennisgeving van de beslissing ingediend worden bij de griffie van de Raad voor de Mededinging.²³ De Voorzitter doet uitspraak op stukken, wat toelaat om de beroepsprocedure sneller af te handelen.²⁴ De Voorzitter heeft niettemin de mogelijkheid een schriftelijk debat op tegenspraak te organiseren.²⁵ De beslissing van de Voorzitter is niet vatbaar voor hoger beroep. Oordeelt de Voorzitter dat de Auditeur het verzoek ten onrechte geseponeerd heeft, dan wordt het dossier teruggezonden aan het Auditoraat voor onderzoek en verslag aan de Voorzitter.²⁶

14. Tegen de beslissing van de Voorzitter in eerste aanleg kan hoger beroep ingesteld worden bij het Hof van beroep te Brussel.²⁷ Het Hof heeft bevoegdheid van volle rechtsmacht bij de behandeling van het beroep.²⁸ Het beroep heeft geen schorsende werking ten aanzien van de beslissing van de Voorzitter.²⁹ Het Hof van beroep kan evenwel, bij beslissing alvorens recht te doen, de uitspraak van de Voorzitter geheel of gedeeltelijk schorsen tot op de dag van de uitspraak door het Hof.³⁰

B. Cijfers en conclusies

15. Sedert de inwerkingtreding van de WBEM heeft de Belgische Mededingingsautoriteit in totaal 27 beslissingen genomen met betrekking tot 19 verschillende verzoeken om voorlopige maatregelen:

Beslissingspraktijk 2007-2013								
	2007 ³¹	2008 ³²	2009 ³³	2010 ³⁴	2011 ³⁵	2012 ³⁶	2013 ³⁷	Totaal
Sepot Auditoraat	3	3		1	2			9
Sepot Voorzitter	1				1	1		3
Ingewilligd	1			1		1		3
Verjaring		2	1					3
Beroep			2	1				3
Afgewezen							1	1
Overige ³⁸						4	1	5
Totaal	5	5	3	3	3	6	2	27

De termijn tussen de ontvangst van het verzoek om voorlopige maatregelen en het verslag of de beslissing van de Auditeur bedraagt gemiddeld 4 maand en 6 dagen. De gemid-

³¹ Auditeur RvM 24 januari 2007, Beslissing nr. 2007-V/M-04-AUD, www.mededinging.be; Voorz. RvM 14 februari 2007, Beslissing nr. 2007-V/M-07, www.mededinging.be; Auditeur RvM 31 juli 2007, Beslissing nr. 2007-V/M-18-AUD, www.mededinging.be; Auditeur RvM 5 oktober 2007, Beslissing nr. 2007-V/M-25-AUD, www.mededinging.be en Voorz. RvM 13 december 2007, Beslissing nr. 2007-V/M-33, www.mededinging.be.

³² Auditeur RvM 26 maart 2008, Beslissing nr. 2008-V/M-12-AUD, www.mededinging.be; Voorz. RvM 13 juni 2008, Beslissing nr. 2008-V/M-31, www.mededinging.be; Voorz. RvM 13 juni 2008, Beslissing nr. 2008-V/M-33, www.mededinging.be; Auditeur RvM 7 november 2008, Beslissing nr. 2008-V/M-58-AUD, www.mededinging.be en Auditeur RvM 18 december 2008, Beslissing nr. 2008-V/M-73-AUD, www.mededinging.be.

³³ Voorz. RvM 2 april 2009, Beslissing nr. 2009-V/M-04, www.mededinging.be; Voorz. RvM 14 april 2009, Beslissing nr. 2009-V/M-05, www.mededinging.be en Voorz. RvM 23 december 2009, Beslissing nr. 2009-V/M-30, www.mededinging.be.

³⁴ Voorz. RvM 22 september 2010, Beslissing nr. 2010-V/M-35, www.mededinging.be; Auditeur RvM 27 september 2010, Beslissing nr. 2010-V/M-39-AUD, www.mededinging.be en Voorz. RvM 25 september 2010, Beslissing nr. 2010-V/M-47, www.mededinging.be.

³⁵ Auditeur RvM 10 maart 2011, Beslissing nr. 2011-V/M-09-AUD, www.mededinging.be; Voorz. RvM 7 april 2011, Beslissing nr. 2011-V/M-11, www.mededinging.be en Auditeur RvM Beslissing nr. 2011-V/M-44-AUD van 28 oktober 2011, www.mededinging.be.

³⁶ Voorz. RvM 6 januari 2012, Beslissing nr. 2012-V/M-01, www.mededinging.be; Voorz. RvM 27 april 2012 Beslissing nr. 2012-V/M-11, www.mededinging.be; Voorz. RvM 22 mei 2012, Beslissing nr. 2012-V/M-15, www.mededinging.be; Voorz. RvM 13 juli 2012, Beslissing nr. 2012-V/M-19, www.mededinging.be; Voorz. RvM 8 oktober 2012, Beslissing nr. 2012-V/M-26, www.mededinging.be en Voorz. RvM 31 december 2012, Beslissing nr. 2012-V/M-34, www.mededinging.be.

³⁷ Voorz. RvM 18 februari 2013, Beslissing nr. 2013-V/M-04, www.mededinging.be en Voorz. RvM 5 maart 2013, Beslissing nr. 2013-V/M-07, www.mededinging.be.

³⁸ De 'overige beslissingen' hebben betrekking op de verlenging van de voorlopige maatregelen in één welbepaald dossier, dan wel uitspraken met betrekking tot de interpretatie van de beslissingen van de Voorzitter in dit dossier.

²³ Het verzoekschrift bevat, eveneens op straffe van nietigheid, de vermeldingen opgesomd in artikel 76, §2, derde lid, 1° tot 3°, 5° en 7° W.B.E.M.

²⁴ De wet of de uitvoeringsbesluiten verhinderen niet dat de Voorzitter, zo hij dit nuttig acht, een hoorzitting houdt. D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 320.

²⁵ Voorz. RvM 2 april 2009, beslissing 2009-V/M-04, r.o. 52 e.v., www.mededinging.be.

²⁶ Art. 62, §4 W.B.E.M.

²⁷ Art. 75, eerste lid W.B.E.M.

²⁸ F. WIJCKMANS, 'De nieuwe Belgische mededingingswet', *R.W.* 2006-07, 632; G.A. ZONNEKEYN en D. SMEETS, 'De hervorming van de Belgische mededingingswet: een nieuwe start of een gemiste kans', *T.B.H.* 2006, 919-920.

²⁹ Art. 76, §4, eerste lid W.B.E.M.

³⁰ Art. 76, §4, tweede lid W.B.E.M. Art. 76, §4, derde lid W.B.E.M. bepaalt in dit verband: *De schorsing van de tenuitvoerlegging kan slechts bevolen worden wanneer ernstige middelen worden ingeroepen die de vernietiging van de aangevochten beslissing kunnen rechtvaardigen en op voorwaarde dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de beslissing het risico met zich brengt op een moeilijk te herstellen ernstig nadeel.*

delde doorlooptijd bij de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging, dit is de periode tussen het indienen van het verslag en de beslissing, bedraagt voor de periode 2006 tot juni 2012 8 maanden. Het Hof van beroep te Brussel doet er gemiddeld 15,5 maand over om tot een uitspraak te komen.³⁹

16. Uit de resultaten van de beslissingspraktijk van de voorbije 6 jaar inzake voorlopige maatregelen blijkt dat het Auditoraat zijn rol als filter in de procedure vervuld heeft.⁴⁰ Het Auditoraat heeft in totaal 9 van de 19 verzoeken om voorlopige maatregelen geseponneerd. Tegen deze sepot-beslissingen werd 3 maal beroep ingesteld. Twee van deze beroepen werden afgewezen. Slechts in één geval volgde de Voorzitter van de Raad de Auditeur niet, en stuurde hij het dossier terug voor onderzoek en verslag door de Auditeur. Het Auditoraat heeft in de voorbije periode de Voorzitter 4 keer gevraagd om voorlopige maatregelen op te leggen. De Voorzitter is hier in drie zaken op in gegaan. Gedurende de voorbije 6 jaren werden 3 beslissingen genomen waarin de verjaring werd vastgesteld van een klacht en het daarbij horende verzoek om voorlopige maatregelen. Het betrof telkens zaken die dateerden van ruim voor het in werking treden van de WBEM. Dergelijke verjaringsbeslissingen komen niet meer voor met betrekking tot verzoeken om voorlopige maatregelen ingediend na het in werking treden van de WBEM. Sedert de instelling van een Auditoraat bij de Raad voor de Mededinging is het immers een vaste beleidslijn om verzoeken om voorlopige maatregelen, gelet op hun potentieel hoogdringend karakter, bij voorrang te behandelen.

III. Artikel IV.64 WER: een nieuwe procedure

A. Theorie: de procedure

1° De verzoeker

17. Verzoeken om voorlopige maatregelen kunnen ingediend worden door een klager, het Auditoraat, de minister van Economie of de minister bevoegd voor de betrokken sector.⁴¹ Onder de WBEM had het Auditoraat niet de mogelijkheid om voorlopige maatregelen te vragen.⁴² Het is niet helemaal

duidelijk hoe dit in de nieuwe procedure in zijn werk moet gaan. Artikel IV.64, §2 WER stelt dat een verzoek om voorlopige maatregelen ingediend kan worden door het Auditoraat. Dit impliceert dat overeenkomstig artikel IV.29 WER een cel dient samengesteld te worden door de Auditeur-generaal, bestaande uit de Auditeur die de dagelijkse leiding heeft van het onderzoek, een personeelslid van het Auditoraat dat geen lid is van het onderzoeksteam en de Auditeur-generaal zelf. Deze cel zou vervolgens moeten beslissen over het al dan niet indienen van een verzoek om voorlopige maatregelen. Artikel IV.29 WER voorziet echter enkel in de oprichting van een dergelijke cel voor de zaken bedoeld in artikel IV.41, §1 WER. Dit artikel bevat op zijn beurt geen verwijzing naar verzoeken om voorlopige maatregelen. De wet lijkt dan ook niet te voorzien in de oprichting van dergelijke cel voor het indienen van verzoeken om voorlopige maatregelen. Bij de beschrijving van de nieuwe procedure verwijst artikel IV.64 WER verder consequent naar de Auditeur-generaal. Zo moeten de stukken aan hem overgemaakt worden en kan hij zelf of een Auditeur die hij afvaardigt gehoord worden door het Mededingingscollege. Aangezien voor het verdere verloop van de procedure niet meer verwezen wordt naar het Auditoraat, kan er van uit gegaan worden dat het indienen van een verzoek om voorlopige maatregelen een bevoegdheid is van de Auditeur-generaal. Ook de bevoegdheidsomschrijving van de Auditeur-generaal in artikel IV.26, §2 WER sluit deze bevoegdheid ten andere niet uit. Het gaat immers om een niet-limitatieve opsomming van bevoegdheden. Alternatief zou aanvaard kunnen worden dat de begeleidingscel samengesteld voor het onderzoek ten gronde, de bevoegdheid zou hebben om verzoeken om voorlopige maatregelen in te dienen.

2° Wijze van indiening

18. Het verzoek om voorlopige maatregelen moet ingediend worden bij de Voorzitter van de Belgische Mededingingsautoriteit, die zonder verwijl het Mededingingscollege samenstelt dat over het verzoek zal beslissen. De Voorzitter maakt vervolgens het verzoek over aan dit college. Het is niet langer mogelijk om de klacht en het verzoek om voorlopige maatregelen in één keer in hetzelfde document te formuleren en neer te leggen.⁴³ De verzoeker moet erover waken de klacht afzonderlijk in te dienen bij de Auditeur-generaal.⁴⁴ Op dezelfde dag als de neerlegging dient de verzoeker een kopie van zijn verzoek en de bijhorende stukken te versturen aan de ondernemingen of de ondernemingsverenigingen waartegen voorlopige maatregelen worden gevraagd. Dit kan zowel bij aangetekende zending als via e-mail met ontvangstmelding. Er kan van uitgegaan worden dat het secretariaat deze taak op zich zal nemen wanneer de Auditeur-generaal de verzoeker is. Laat de verzoeker dit na, dan is zijn verzoek van rechtswege nietig. Het risico

³⁹ Deze cijfers zijn het resultaat van een eigen onderzoek door de Belgische Mededingingsautoriteit. Voor de berekening van de gemiddelde termijn van het Hof van beroep zijn de arresten van 2000 tot heden in aanmerking genomen. Waar er een schorsingsarrest was, is de doorlooptijd maar één maal in aanmerking genomen, dat wil zeggen een termijn vanaf de beslissing van de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging tot het schorsingsarrest, en een tweede termijn vanaf het schorsingsarrest tot het eindarrest. Zie ook: *Vr. en Antw. Kamer 2011-2012*, 25 juli 2012, QRVA 53 0796 (Vr. nr. 168 UYTTERSROT).

⁴⁰ Zie: J. STUYCK, 'Restrictieve mededingingspraktijken', in J. STUYCK, W. DEVROE en P. WYTINCK (ed.), *De nieuwe Belgische Mededingingswet 2006*, Mechelen, Kluwer, 2007, 48.

⁴¹ Art. IV.64, §2 WER.

⁴² D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 317.

⁴³ Zie: Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 9 en Auditoraat 24 januari 2002, beslissing nr. 2007-V/M-04-AUD, *BS* 22 februari 2007, 8705.

⁴⁴ Art. IV.42, §1 WER.

op procedurefouten met betrekking tot de kennisgeving is groot. De verzoeker dient zich goed te vergewissen van de juiste identiteit van de betrokken onderneming, de juridische vorm en de maatschappelijke zetel. De nietigheid lijkt een vreemde sanctie voor het ontbreken van de kennisgeving aan de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging. De kennisgeving is een modaliteit van de procedure met betrekking tot voorlopige maatregelen die vervuld moet zijn om deze te kunnen opstarten. *In se* heeft de kennisgeving geen betrekking op de vorm of de inhoud van het verzoek om voorlopige maatregelen. De verwerping van het verzoek wegens het niet naleven van een wettelijke verplichting lijkt daarom ook een meer aangewezen sanctie te zijn. De *ratio legis* van de kennisgeving is immers dat de strikte kalender voor de behandeling van het verzoek nageleefd moet kunnen worden. Het is daarbij van belang dat de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging zo snel mogelijk kennis krijgt van het jegens haar ingediende verzoek. Is de Auditeur-generaal niet de verzoeker, dan bezorgt het secretariaat hem een kopie van het verzoek en de bijhorende stukken, evenals van alle latere procedurestukken. Het opvolgen van de voorlopige maatregelen procedures kan immers van belang zijn voor de behandeling van de klacht ten gronde of het lopende onderzoek in het kader waarvan het verzoek is ingediend. De latere procedurestukken worden door het secretariaat ook overgemaakt aan de minister wanneer deze de verzoeker is. Waarom op dit punt een onderscheid gemaakt wordt tussen de minister en andere klagers is niet duidelijk. Er lijkt niet meteen een verklaring te zijn waarom de minister een gunstigere procesbehandeling zou moeten krijgen dan andere verzoekers.

3° Termijnen

19. In de nieuwe procedure worden voor zowel de behandeling van het verzoek als de beslissing opnieuw termijnen ingevoerd. De mededingingswet van 1991 voorzag reeds in een termijn van 15 dagen voor het neerleggen van een onderzoeksverslag en eenzelfde termijn voor het nemen van de beslissing.⁴⁵ Beide termijnen bleken in de praktijk niet werkbaar en werden bij de wetwijziging van 1999 afgeschaft.⁴⁶ Als gevolg van deze wetwijziging bepaalde de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging voortaan de termijn waarbinnen het onderzoeksverslag neergelegd diende te worden. Met de wetwijziging van 2006 werd ook deze bepaling met betrekking tot termijnen afgeschaft.⁴⁷ Anders dan voorheen het geval was, voorziet de wet nu in een sanctie voor het niet respecteren van de beslissingstermijn. Indien er binnen één kalendermaand na de zitting geen beslissing genomen is, wordt het verzoek om voorlopige maatregelen

geacht te zijn verworpen.⁴⁸ Het invoeren van een behandelings- en beslissingstermijn kadert in de wil van de wetgever om de voorlopige maatregelenprocedure efficiënter te maken.

20. De zitting met betrekking tot het verzoek om voorlopige maatregelen moet plaatsvinden binnen één kalendermaand na de neerlegging van het verzoek.⁴⁹ De datum van de zitting wordt vastgelegd door de voorzitter of de assessor-ondervoorzitter of de assessor die hij afvaardigt. Gelet op de korte termijnen lijkt het aangewezen dat de procedurekalender samen met de zittingsdatum wordt vastgelegd.

21. Indien de termijnen verlengd worden om de verzoeker toe te laten te antwoorden op schriftelijke opmerkingen van andere partijen, dan dienen deze partijen over eenzelfde termijn te beschikken als de verzoekers om op hun repliek te antwoorden. De wet schrijft niet voor hoe of op wiens initiatief de termijnen verlengd kunnen worden. Er mag dan ook aangenomen worden dat elke betrokken partij, inclusief de Auditeur-generaal, hierom op gemotiveerde wijze kan verzoeken bij eenvoudige brief. Hoewel artikel IV.64 WER ter zake niets bepaalt, moet ervan uit gegaan worden dat deze verlengingen dienen te gebeuren binnen de maximaal mogelijke verlenging van twee weken. Deze interpretatie strookt ten andere met de wil van de wetgever om te voorzien in een snelle en efficiënte procedure inzake voorlopige maatregelen.⁵⁰ Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre het Mededingingscollege de termijnen ambtshalve zou kunnen verlengen. De bewoordingen van artikel IV.64, §4 WER lijken dit in elk geval niet uit te sluiten.

Ook over de beslissingsbevoegdheid met betrekking tot de verlenging van de termijnen bestaat enige onduidelijkheid. De wet bepaalt niet of de Voorzitter dan wel het Mededingingscollege deze beslissing kan nemen. Aangezien de Voorzitter de zittingsdatum vastlegt, kan ervan uit gegaan worden dat hij bevoegd is om deze termijn te verlengen. De beslissing wordt daarentegen door het Mededingingscollege genomen, waardoor het logisch lijkt dat ook de verlenging van de beslissingstermijn door dit orgaan kan worden beslist.

4° Behandeling

22. Eens de zittingsdatum vastgelegd is, kunnen de bij de procedure betrokken partijen schriftelijke opmerkingen uitwisselen uiterlijk tot zes werkdagen voor de zittingsdatum. De partijen dienen immers over een termijn van vijf werkdagen te beschikken om voor de zitting inzage te nemen van de neergelegde opmerkingen en stukken.⁵¹ Ook

⁴⁵ Art. 35 Wet van 5 augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging, *BS* 11 oktober 1991.

⁴⁶ Raad voor de Mededinging, *Tweede activiteitenverslag 1994-1995*, 47. Art. 35 Gecoördineerde Wet van 1 juli 1999 tot bescherming van de economische mededinging, *BS* 11 oktober 1999.

⁴⁷ Art. 62 WBEM.

⁴⁸ Art. IV. 64, §6 eerste lid WER.

⁴⁹ Art. IV.64, §3 WER.

⁵⁰ Memorie van toelichting, *Parl. St.* 2012-2013, nr. 2591/001, 4-5.

⁵¹ Art. IV.64, §3 WER. De wet schrijft niet uitdrukkelijk voor dat de partijen schriftelijke opmerkingen kunnen neerleggen tot zes werkdagen voor de zittingsdatum. Dit volgt evenwel uit de

de Auditeur-generaal kan eventueel schriftelijke opmerkingen neerleggen ten laatste zes werkdagen voor de dag van de zitting. Gelet op de strikte termijnen die gelden voor de behandeling en beslissing, mag ervan uit gegaan worden dat de termijnen voor het uitwisselen van replieken samen met de zittingsdatum vastgelegd zullen worden. Schriftelijke opmerkingen moeten neergelegd worden op het secretariaat van de Mededingingsautoriteit dat deze opmerkingen overmaakt aan de Voorzitter en de Auditeur-generaal. De partij die opmerkingen neerlegt moet hiervan bij aangetekend schrijven of e-mail met ontvangstbevestiging een kopie toesturen aan alle andere partijen in de procedure. Het lijkt voor de hand te liggen dat het secretariaat deze kennisgeving zal doen voor wat betreft de schriftelijke opmerkingen van de Auditeur-generaal.

23. Op de zitting kunnen de verzoeker en de Auditeur-generaal of de Auditeur die hij daartoe afvaardigt, gehoord worden. In tegenstelling tot de procedure voorzien in de WBEM, voorziet de nieuwe procedure uitdrukkelijk dat ook de verzoekers gehoord kunnen worden.⁵² Uit het gebruik van het woord 'kunnen' blijkt dat de wetgever op dit punt een discretionaire beslissingsbevoegdheid heeft toegekend aan het Mededingingscollege. Het lijkt dan ook aangewezen dat de verzoeker ook in de nieuwe procedure vraagt om gehoord te worden. Hoewel de wet dit niet uitdrukkelijk voorziet, moet ervan uit gegaan worden dat ook de ondernemingen en ondernemingsverenigingen jegens wie om voorlopige maatregelen verzocht wordt, gehoord zullen worden. Het niet horen van de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging zou immers een manifeste schending van de rechten van de verdediging impliceren. Het feit dat de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging gehoord moeten worden, blijkt onder meer uit het feit dat de betrokken ondernemingen en ondernemingsverenigingen op de hoogte gebracht worden van de zittingsdatum en dat in een procedure voorzien is met betrekking tot de vertrouwelijkheid.⁵³ Wellicht heeft de wetgever het onderscheid willen benadrukken tussen de verzoeker en de Auditeur-generaal enerzijds die gehoord *kunnen* worden en de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging anderzijds die gehoord *moeten* worden, maar is er iets fout gelopen bij de formulering van dit onderscheid. Anders dan het geval is in de procedure uit de WBEM, voorziet de wet niet langer dat het Mededingingscollege natuurlijke of rechtspersonen kan horen wanneer het dit nodig acht.⁵⁴ Ook de mogelijkheid voor derde belanghebbenden om te vragen om gehoord te worden in de voorlopige maatregelen-procedure voor het Mededingingscollege is niet langer expliciet voorzien. Dit neemt niet weg dat het Mededingingscollege

termijn van vijf werkdagen waarover zij dienen te beschikken om inzage te nemen van het dossier.

⁵² Art. 48, §5 WBEM.

⁵³ Art. IV. 64, §3 en §5 WER.

⁵⁴ Art. 62, §6 WBEM dat terugverwijst naar art. 48 WBEM. Zie meer in het bijzonder art. 48, §5 tweede en derde lid WBEM.

op eigen initiatief natuurlijke en rechtspersonen zou kunnen uitnodigen om te verschijnen op de zitting. Het secretariaat brengt de verzoeker, de betrokken ondernemingen of ondernemingsverenigingen, de Auditeur-generaal en de minister op de hoogte van de datum waarop de zitting zal plaatsvinden. Het is niet meteen duidelijk waarom de minister van deze beslissing op de hoogte gebracht moet worden als hij niet degene is die om voorlopige maatregelen verzocht heeft. In tegenstelling tot de Auditeur-generaal speelt hij geen enkele verdere rol in de procedure.

24. De vraag stelt zich in hoeverre de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging benadeeld wordt door de behandelingstermijnen. De verzoeker om voorlopige maatregelen heeft immers de tijd gehad om zijn verzoek en bijhorend bewijs grondig voor te bereiden en eventueel hierover contact te nemen met het Auditoraat. De verweerder krijgt, samen met de andere partijen, slechts vijf werkdagen voor de zitting toegang tot de neergelegde opmerkingen en stukken. De verzoeker moet evenwel op de dag van de neerlegging van zijn verzoek, een kopie hiervan samen met de bijhorende stukken aan de verweerder overmaken.⁵⁵ Vanaf dit ogenblik kan de verweerder beginnen met het ontwikkelen van zijn verweer en kan hij op zijn beurt contact opnemen met het Auditoraat. Bovendien bepaalt de wet dat de partij die opmerkingen neerlegt hiervan een kopie moet toesturen aan alle andere partijen in de procedure.⁵⁶ Het valt met andere woorden niet uit te sluiten dat de verweerder reeds voor de aanvang van de termijn van vijf werkdagen voor de zitting, kennis krijgt van het standpunt van de Auditeur-generaal. Blijkt dit standpunt voor de verweerder problematisch, dan kan hij altijd verzoeken om een verlenging van de behandelingstermijn om het standpunt van de Auditoraat-generaal te verwerken in zijn verweer. Gelet op de snelheid waarmee de procedure inzake voorlopige maatregelen gevoerd moet worden, is het sowieso aangewezen dat de verweerder een actieve rol speelt door zo snel mogelijk contact op te nemen met het Auditoraat en tijdig te verzoeken om een verlenging van de termijnen.

25. De partijen die stukken neerleggen kunnen zich beroepen op de vertrouwelijkheid van bepaalde passages. Zij dienen de vertrouwelijkheid te motiveren en een niet-vertrouwelijke samenvatting neer te leggen.⁵⁷ De voorzitter van het Mededingingscollege of de assessor-ondervoorzitter of assessor die hij afvaardigt beslist over de vertrouwelijkheid van de passages. Tegen deze beslissing staat geen hoger beroep open. Anders dan voorzien is voor de beroepsprocedure inzake vertrouwelijkheid in de onderzoeksprocedure, kan het lid van het Mededingingscollege dat zich dient uit te spreken over de vertrouwelijkheid nadien nog zetelen voor

⁵⁵ Art. IV.64, §2 WER.

⁵⁶ Art. IV.64, §3 WER.

⁵⁷ Art. IV.64, §5 WER.

de beoordeling van het verzoek om voorlopige maatregelen.⁵⁸ Er is geen sanctie voorzien voor het niet meedelen van een niet-vertrouwelijke samenvatting van vertrouwelijke stukken.⁵⁹ Niettemin hebben partijen er belang bij deze samenvatting te verstrekken. Laten zij na dit te doen, dan kan het Mededingingscollege zich voor het nemen van zijn beslissing immers niet baseren op deze stukken.⁶⁰

5° Beslissing

26. Binnen een termijn van één kalendermaand na de zitting oordeelt het Mededingingscollege bij met reden omklede beslissing of er aanleiding bestaat om voorlopige maatregelen te treffen.⁶¹ Waar onder de WBEM de Voorzitter of een door hem aangeduid raadslid als alleen zetelend rechter de beslissing diende te nemen, zal dit voortaan gebeuren door een college van drie. Het Mededingingscollege mag zich bij het nemen van zijn beslissing niet steunen op stukken waarvan de ondernemingen jegens wie maatregelen genomen worden geen kennis hebben kunnen nemen.⁶² Bij ontstentenis van een beslissing binnen deze termijn, wordt het verzoek om voorlopige maatregelen geacht te zijn verworpen.

27. De voorwaarden voor het verkrijgen van voorlopige maatregelen verschillen niet wezenlijk van de vereisten uit de WBEM. De tekst van artikel 62 WBEM is om reden van harmonisatie vervangen door de tekst zoals die ook geldt ten aanzien van het BIPT.⁶³

6° Beroep

28. Tegen de beslissing van het Mededingingscollege, of bij ontstentenis van een beslissing binnen de wettelijke beslissingstermijn, kan beroep ingesteld worden bij het Hof van beroep te Brussel.⁶⁴ Het Hof oordeelt volgens de procedure zoals in kort geding in rechte in feite over de zaak zoals voorgelegd door de partijen.⁶⁵ Het beroep schorst de beslissing van het Mededingingscollege niet.⁶⁶ Op verzoek van de belanghebbende kan het Hof, alvorens recht te doen, de tenuitvoerlegging van de beslissing waartegen beroep is ingesteld, geheel of gedeeltelijk schorsen tot op de dag van de uitspraak.⁶⁷ Dergelijke schorsing kan alleen worden uitgesproken wanneer de appellante ernstige middelen inroept die de vernietiging van de aangevochten beslissing kunnen rechtvaardigen en op voorwaarde dat de onmiddellijke tenuit-

voerlegging van de beslissing ernstige gevolgen kan hebben voor de betrokkene.⁶⁸

B. Praktijk: enkele vragen en bedenkingen

1° Filterfunctie Auditoraat

29. Om de procedure inzake voorlopige maatregelen efficiënter en sneller te maken heeft de wetgever ervoor gekozen om verzoeken om voorlopige maatregelen niet langer te laten onderzoeken door het Auditoraat. Het wegvallen van deze filter impliceert dat het Mededingingscollege zich in de toekomst zal moeten uitspreken over alle verzoeken om voorlopige maatregelen, ook deze die manifest ongegrond of onontvankelijk zijn. Het verschuiven van de seponeringsbevoegdheid van de Raad voor de Mededinging naar het Auditoraat door de wetwijziging van 2006 was nochtans mede ingegeven door de bezorgdheid van de wetgever om het beslissingsorgaan hiervan te ontlasten. Zo zou de Raad zich kunnen concentreren op het nemen van beslissingen ten gronde.⁶⁹ Uit de analyse van de verzoeken om voorlopige maatregelen uit de periode 2007-2013 blijkt dat deze filter gewerkt heeft. In het kader van het prioriteitenbeleid worden verzoeken om voorlopige maatregelen bij voorrang behandeld. Dit vertaalt zich in een relatief korte onderzoekstermijn. De seponeringsbeslissing of het neerleggen van het verslag van de Auditeur volgt gemiddeld ongeveer vier maanden na het neerleggen van het verzoek om voorlopige maatregelen. Van de 13 verzoeken om voorlopige maatregelen die onderzocht zijn, werden er 9 geseponereerd.⁷⁰ Tegen deze beslissingen werd slechts drie maal beroep ingesteld, waarvan één maal met succes. Van de 4 dossiers waarin de Auditeur in zijn verslag de Voorzitter gevraagd heeft om voorlopige maatregelen op te leggen, werd dit in 3 dossiers ingewilligd. In de nieuwe procedure zal het Auditoraat eerder uitzonderlijk nog een filterfunctie kunnen vervullen. Het is immers niet helemaal ondenkbaar dat er, ondanks de korte behandelings- en beslissingstermijnen, toch een seponeringsbeslissing genomen wordt door het Auditoraat vooraleer het Mededingingscollege zijn beslissing dient te nemen.

30. De verzoeken om voorlopige maatregelen worden in de nieuwe procedure gericht aan de Voorzitter van de Belgische Mededingingsautoriteit en niet langer aan het Auditoraat. De mogelijke sturing vanuit het Auditoraat, zowel op vlak van het al dan niet indienen van een verzoek als van het tijdstip en de inhoud ervan, wordt hierdoor minder evident. Dit kan ingrijpende gevolgen hebben voor het onderzoek ten gronde. Verzoekers kunnen immers op ieder moment een verzoek

⁵⁸ Art. IV.41, §8 WER.

⁵⁹ *Conferatur* art. IV.41, §7 derde lid WER.

⁶⁰ Art. IV.64, §6 tweede lid WER.

⁶¹ Art. IV.64, §6 WER.

⁶² Art. IV.64, §6 tweede lid WER.

⁶³ Memorie van toelichting, *Parl. St.* 2012-2013, nr. 2591/001, 13. *Infra* 4. Nieuwe criteria?

⁶⁴ Art. IV.79, §1 WER.

⁶⁵ Art. IV.79, §2 eerste lid WER.

⁶⁶ Art. IV.79, §2 vierde lid WER.

⁶⁷ Art. IV.79, §2 vijfde lid WER.

⁶⁸ Voor een voorbeeld zie: Brussel 6 februari 2013, A.R. nr. 2012/MR/3, niet gepubliceerd.

⁶⁹ Zie ook: D. ARTS, 'Enkele krachtlijnen van de nieuwe Belgische mededingingswet', *T.B.M.* 2007/1, 8.

⁷⁰ Het betreft de 9 door het Auditoraat geseponeerde verzoeken, de 3 ingewilligde verzoeken en het afgewezen verzoek om voorlopige maatregelen.

om voorlopige maatregelen indienen dat zij bovendien op straffe van nietigheid dezelfde dag ter kennis moeten brengen van de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging. Dit kan mogelijke huiszoeken in het gedrang brengen.

2° Tussenkost Auditeur-generaal

31. Hoewel het Auditoraat niet langer een actieve rol speelt in de procedure inzake voorlopige maatregelen, voorziet de wet toch in de mogelijkheid voor de Auditeur-generaal om schriftelijke opmerkingen neer te leggen telkens om het opleggen van voorlopige maatregelen wordt verzocht. Deze tussenkost zou kunnen gebeuren naar aanleiding van een nieuwe klacht met een verzoek om voorlopige maatregelen of naar aanleiding van een verzoek dat ingediend wordt lopende het onderzoek ten gronde.

Wanneer het gaat om een nieuwe klacht met een begeleidend verzoek om voorlopige maatregelen, kan de Auditeur-generaal zich voor zijn eventuele schriftelijke opmerkingen enkel baseren op de stukken die partijen naar voor brengen. Artikel IV.64 WER geeft niet aan of de Auditeur-generaal een afzonderlijk onderzoek kan voeren, op grond waarvan hij de aard en de strekking van zijn tussenkost kan bepalen. Gelet op de korte behandelingstermijn zou het voeren van een onderzoek sowieso niet evident zijn. Een mededingingsautoriteit is in beginsel echter enkel belast met de handhaving van de mededingingswetgeving. Dit impliceert dat de tussenkost van de Auditeur-generaal in de eerste plaats ingegeven zal zijn door het algemeen economisch belang. Of de stukken die ondernemingen neerleggen afdoende zullen zijn om deze tussenkost mogelijk te maken zal moeten blijken.⁷¹ Wordt het verzoek ingediend lopende het onderzoek ten gronde, dan zou de Auditeur-generaal ter staving van zijn tussenkost stukken uit het onderzoeksdossier kunnen neerleggen. De nieuwe procedure bevat geen bepalingen met betrekking tot het gebruik van deze stukken. Het Auditoraat heeft echter de bevoegdheid om zelf *ex officio* om voorlopige maatregelen te verzoeken. Om van deze bevoegdheid gebruik te maken, zal het Auditoraat zich moeten baseren op het onderzoeksdossier. Er is geen enkele reden waarom de Auditeur-generaal zich ook voor zijn tussenkost in een niet ambtshalve opgestarte voorlopige maatregelen procedure niet zou mogen baseren op de stukken uit dit onderzoeksdossier. De vertrouwelijkheid van deze stukken zal in voorkomend geval geregeld worden via de procedure zoals voorzien in artikel IV. 64 WER. Aangezien de wetgever op dit punt niets voorzien heeft, moet ervan uit gegaan worden dat de vertrouwelijkheid van de stukken voor wat betreft het onderzoeksdossier en het proceduredossier opnieuw geregeld zal moeten worden op grond van artikel IV.41, §6 en volgende WER.

⁷¹ J. STUYCK, 'Restrictieve mededingingspraktijken', in J. STUYCK, W. DEVROE en P. WYTINCK (ed.), *De nieuwe Belgische Mededingingswet 2006*, Mechelen, Kluwer, 2007, 55.

3° Verzoeken door het Auditoraat

32. Artikel IV.64 WER voorziet voortaan in de mogelijkheid voor het Auditoraat om zelf een verzoek om voorlopige maatregelen in te dienen. Hoger is al ingegaan op het feit dat, hoewel de wetgever deze bevoegdheid toekent aan het Auditoraat, het niet uit te sluiten valt dat dit een bevoegdheid is van de Auditeur-generaal.⁷² Aangezien de wetgever geen regels heeft vastgelegd met betrekking tot het uitoefenen van deze bevoegdheid, beschikt de Auditeur-generaal over een discretionaire bevoegdheid ter zake. Het lijkt niet ondenkbeeldig dat van deze bevoegdheid, binnen het ruimere kader van het prioriteitenbeleid, gebruik gemaakt zal worden telkens het algemeen economisch belang dit vereist of wanneer dit nodig is om het nuttig effect van de beslissing ten gronde te garanderen.⁷³

4° Wisselwerking met prioriteitenbeleid

33. Artikel IV.64 WER bepaalt, net zoals artikel 62 WBEM, dat voorlopige maatregelen genomen kunnen worden teneinde de restrictieve mededingingspraktijken die het voorwerp van het onderzoek uitmaken te schorsen. Deze ontvankelijkheidsvereiste is tot nu toe altijd geïnterpreteerd als de vereiste dat er een klacht ten gronde moet bestaan.⁷⁴ Het valt niet uit te sluiten dat, omwille van het prioriteitenbeleid, deze ontvankelijkheidsvereiste een nieuwe, meer letterlijke interpretatie zal krijgen.⁷⁵ Het is immers niet ondenkbaar dat de Auditeur-generaal in zijn tussenkost aangeeft dat de ingediende klacht ten gronde niet behandeld zal worden, omdat dit niet past binnen het prioriteitenbeleid. Het Mededingingscollege zou vervolgens kunnen oordelen dat, hoewel er een klacht bestaat, het verzoek om voorlopige maatregelen niettemin afgewezen moet worden aangezien de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijk niet het voorwerp zal uitmaken van een onderzoek.

De regels met betrekking tot de seponering omwille van prioriteiten en beschikbare middelen zijn evenwel niet helemaal duidelijk. Overeenkomstig artikel IV.29 WER stelt de Auditeur-generaal voor elke zaak die de Belgische Mededingingsautoriteit overeenkomstig de artikelen IV. 26, §2, tweede lid, 3° en IV.41, §1 WER beslist te behandelen een begeleidingscel samen bestaande uit de Auditeur die de dagelijkse leiding heeft van het onderzoek, een personeelslid van het auditoraat dat geen lid is van het onderzoeksteam en de Auditeur-generaal zelf. Overeenkomstig de artike-

⁷² *Supra* III.A. 1° *De verzoeker*.

⁷³ Zie: Voorz. RvM 19 december 2003, beslissing nr. 2003-V/M-101, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 154; Voorz. RvM 21 februari 2006, beslissing nr. 2006-V/M-03, *Driem. Tijdschr. RM* 2006/01, 19.

⁷⁴ B. PONET, 'Ervaringen (met de procedure) inzake de toepassing van de W.B.E.M.', in J. STUYCK en P. WYTINCK (ed.), *De Belgische Mededingingswet anno 2003*, Mechelen, Kluwer, 123 en D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 305.

⁷⁵ *Infra* IV.B. 1° *Bestaan van een klacht ten gronde – Brussel 26 maart 2013*.

len IV.30 en IV.42, §2 WER heeft deze begeleidingscel de bevoegdheid om klachten te seponeren wanneer deze niet ontvankelijk, niet gegrond of verjaard zijn. Dit impliceert een onderzoek waaruit de onontvankelijkheid, ongegrondheid of verjaring moet blijken. Vreemd genoeg zou ook een dergelijke cel moeten samengesteld worden voor het seponeren van klachten gelet op het prioriteitenbeleid en de beschikbare middelen. Niettemin kan, zoals aangehaald, maar een cel aangewezen worden indien beslist wordt een onderzoek te openen. Dit is manifest niet het geval wanneer een seponering wegens prioriteiten wordt overwogen. Gelet op de expliciete bevoegdheid van de Auditeur-generaal om een onderzoek te openen, zou men kunnen argumenteren dat het seponeren van klachten om redenen van prioriteiten en beschikbare middelen een bevoegdheid is van de Auditeur-generaal.⁷⁶ De beslissing om een klacht te seponeren wegens prioriteiten of de intentie tot het nemen van deze beslissing zou door de Auditeur-generaal aan het Mededingingscollege kunnen meegedeeld worden in zijn schriftelijke opmerkingen. Hierdoor zou de vraag naar de wisselwerking tussen het prioriteitenbeleid en de voorlopige maatregelen procedure beantwoord kunnen worden. Niettemin is het niet ondenkbaar dat deze beslissing niet onmiddellijk kan genomen worden. In voorkomend geval zal het Mededingingscollege rekening moeten houden met de finaliteit van voorlopige maatregelen, met name het nuttig effect van de beslissing ten gronde vrijwaren. Dit impliceert dat het Mededingingscollege de geldingsduur van de opgelegde voorlopige maatregelen zal moeten bepalen in functie van de mogelijke beslissingen.⁷⁷ Het lijkt dan ook logisch dat het college een dubbele termijn voor de voorlopige maatregelen zal voorzien, met name tot de seponeringsbeslissing door het Auditoraat dan wel de Auditeur-generaal of tot de beslissing ten gronde of in beroep door het Mededingingscollege.

5° Termijnen

34. De wetgever heeft ervoor gekozen om opnieuw termijnen in te voeren in de voorlopige maatregelenprocedure. De ervaring uit het verleden heeft aangetoond dat termijnen zonder sancties moeilijker nageleefd worden.⁷⁸ Om deze reden heeft de wetgever bepaald dat bij ontstentenis van een beslissing van het Mededingingscollege binnen één kalendermaand na de zitting, het verzoek geacht wordt te zijn verworpen.⁷⁹ Voor alle overige termijnen zijn niettemin geen sancties voorzien voor het geval zij niet nageleefd

worden. De strikte en relatief korte beslissingstermijn kan de drempel om voorlopige maatregelen te krijgen verhogen. De verzoeker zal er zelf moeten over waken alle nuttige elementen voor het nemen van een beslissing aan te reiken. Het Auditoraat voert immers geen onderzoek meer en er is *a fortiori* geen ontwerp van beslissing van het Auditoraat. Hierdoor zal het Mededingingscollege, binnen de wettelijk bepaalde en korte beslissingstermijn, een beslissing moeten schrijven gebaseerd op de elementen die partijen aandragen in het verzoek en de stukken. De Auditeur-generaal beslist bovendien op discretionaire wijze of hij al dan niet tussenkomt, waardoor de verzoeker niet zeker is of zijn standpunt ondersteund zal worden door het Auditoraat.

6° Consument als verzoeker

35. Voor de toepassing van artikel 62 WBEM is aanvaard dat ook consumenten de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging kunnen verzoeken om voorlopige maatregelen op te leggen.⁸⁰ De Auditeur is tot deze conclusie gekomen door zich onder meer te baseren op artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 31 oktober 2006 betreffende het indienen van klachten en verzoeken bedoeld bij artikel 44, § 1, 2° en 3° van de wet tot bescherming van economische mededinging gecoördineerd op 15 september 2006.⁸¹ Dit Koninklijk Besluit zal niet langer van kracht zijn zodra Boek IV van het Wetboek Economisch Recht in werking treedt. Het is dan ook niet duidelijk of consumenten in toepassing van artikel IV.64 WER nog zelf om het opleggen van voorlopige maatregelen zullen kunnen verzoeken. Zij kunnen in elk geval wel proberen het Auditoraat te overtuigen ambtshalve het Mededingingscollege om het opleggen van voorlopige maatregelen te verzoeken.

7° De beslissing

36. Over het opleggen van verzoeken om voorlopige maatregelen wordt voortaan beslist door een Mededingingscollege bestaande uit, in principe, de Voorzitter en twee assessoren. Dit impliceert dat over de te nemen beslissing beraad georganiseerd zal moeten worden. Gelet op de korte beslissingstermijn en het feit dat de assessoren niet voltijds beschikbaar zijn, lijkt dit een niet altijd even evidente opdracht te zullen worden. Het Mededingingscollege beschikt voor dit beraad ten andere ook niet over een ontwerp beslissing van het Auditoraat dat als leidraad zou kunnen dienen voor het nemen van de beslissing. Hoogstens zal er een tussenkomst zijn van de Auditeur-generaal. Bovendien worden de assessoren bij toerbeurt aangeduid. Dit maakt de ontwikkeling van een beleid inzake voorlopige maatregelen minder voor de hand liggend dan onder de oude procedure het geval was. De Voorzitter zal dan ook een cruciale rol spelen in het

⁷⁶ Art. IV.26, §2, tweede lid WER.

⁷⁷ Brussel 19 oktober 2011, *Jaarboek Marktpraktijken 2011*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2012, 1070 en *T.B.M.* 2012/2-3, 153, noot RYELANDT, G.

⁷⁸ *Supra* III.A. 3° *Termijnen*.

⁷⁹ Art. IV.64, §6 WER. Het lijkt weinig waarschijnlijk dat het Mededingingscollege, zeker in de aanvangsfase van de autoriteit, termijnen zal laten verstrijken zonder beslissing. Dit zou de geloofwaardigheid van de nieuwe mededingingsautoriteit al te zeer aantasten.

⁸⁰ Auditeur RvM 27 september 2010, beslissing nr. 2010-V/M-39-AUD, www.mededinging.be.

⁸¹ *BS* 22 november 2006, 2e ed., p. 64 624 e.v.

oriënteren van de beschikkingspraktijk en het waken over de eenheid en consistentie ervan.

IV. Nieuwe criteria?

A. Tekstwijziging

37. De criteria die vervuld moeten zijn voor het opleggen van voorlopige maatregelen zijn niet gewijzigd.⁸² De tekst van de toepassingsvoorwaarden uit artikel IV.64 WER verschilt slechts op één punt van deze uit artikel 62 WBEM. Het Mededingingscollege kan maatregelen opleggen wanneer het vaststelt dat er sprake is van een *moelijk* te herstellen nadeel voor de verzoeker. De Voorzitter van de Raad voor de Mededinging dient na te gaan of dit nadeel *onherstelbaar* is. Hoewel dit verschil in bewoording een lagere toetsingsdrempel zou doen vermoeden, heeft de wetgever duidelijk aangegeven dat deze tekstuele aanpassing er enkel gekomen is om redenen van harmonisatie met de procedure die geldt voor het BIPT. De beslissingspraktijk van het Mededingingscollege zal moeten uitwijzen in hoeverre dezelfde inhoudelijke interpretatie zal aangehouden worden.

B. Precedentwaarde vroegere beschikkingspraktijk

38. Aangezien de criteria niet wezenlijk veranderd zijn, mag er vanuit gegaan worden dat de bestaande rechtspraak van de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging en het Hof van beroep zijn precedentwaarde blijft behouden.⁸³ Een verzoek tot het bekomen van voorlopige maatregelen kan maar ontvankelijk en gegrond verklaard wanneer aan drie cumulatieve⁸⁴ voorwaarden is voldaan, te weten *a)* het bestaan van een klacht ten gronde, *b)* een *prima facie* inbreuk en *c)* een ernstig, onmiddellijk en moeilijk te herstellen nadeel of schade aan het algemeen economisch belang dat dringend

vermeden moet worden.⁸⁵ Deze voorwaarden moeten cumulatief vervuld zijn.

Bij het beoordelen van de toepassingsvoorwaarden moet geen bepaalde volgorde gerespecteerd worden.⁸⁶ Zodra vastgesteld wordt dat één van de voorwaarden niet vervuld is, kan het verzoek bij gemotiveerde beslissing afgewezen worden.⁸⁷

1° Bestaan van een klacht ten gronde

39. **Principes** – Een verzoek om voorlopige maatregelen is maar ontvankelijk indien er een klacht ten gronde ingediend is en de klager blijk geeft van een rechtstreeks en dadelijk belang bij de klacht.⁸⁸ Hoewel er geen volgorde voor het beoordelen van de toepassingsvoorwaarden is vastgelegd, lijkt het logisch dat deze voorwaarde het eerst beoordeeld wordt.⁸⁹ Het is niet duidelijk hoe het Mededingingscollege deze ontvankelijkheidsvoorwaarde in de praktijk zal kunnen controleren. In tegenstelling tot het verzoek om voorlopige maatregelen, wordt de klacht ten gronde niet ingediend bij de Voorzitter maar bij de Auditeur-generaal.⁹⁰ Het Mededingingscollege dat zich dient uit te spreken over het verzoek om voorlopige maatregelen heeft officieel geen kennis van het bestaan van de klacht ten gronde. Het is dan ook raadzaam dat de verzoeker het ontvangstbewijs van het secretariaat met betrekking tot de klacht ten gronde voegt bij zijn stukken. Trekt de verzoeker zijn klacht in, dan wordt het verzoek om voorlopige maatregelen zonder voorwerp.⁹¹ Het Mededingingscollege dient zich in voorkomend geval niet langer uit te spreken over het verzoek.

40. Het Mededingingscollege is niet bevoegd om zich in het kader van een verzoek om voorlopige maatregelen uit te spre-

⁸² Memorie van toelichting, *Parl. St.* 2012-2013, nr. 2591/001, 13.

⁸³ Voor een uitgebreide bespreking zie: K. MARCHAND, 'Commentaar artikel 62 WBEM', in *Handels- en economisch recht – Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2008, 24 p.

⁸⁴ Voorz. RvM 30 augustus 2000, beslissing nr. 2000-V/M-27, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 123; Voorz. RvM 10 januari 2001, beslissing nr. 2001-V/M-02, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 103; Voorz. RvM 25 januari 2002, beslissing nr. 2002-V/M-02, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/01, 26; Voorz. RvM 15 mei 2003, beslissing nr. 2003-V/M-43, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/02, 112; Voorz. RvM 20 oktober 2003, 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 33; Voorz. RvM 25 maart 2004, beslissing nr. 2004-V/M-30, *Driem. Tijdschr. RM* 2004/01, 168 en Voorz. RvM 15 februari 2005, beslissing nr. 2005-V/M-05, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 15; Auditoraat 5 oktober 2007, beslissing nr. 2007-V/M-25-AUD, www.mededinging.be; H. DE BAUW en C. VERDONCK, 'Mededingingsrecht als instrument van herstel en verweer in geschillenbeslechting', in Y. MONTANGIE (ed.), *Mededingingsrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 132.

⁸⁵ Brussel 14 november 1996, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1996*, H. DE BAUW (ed.), Diegem, Kluwer, 1997, 848.

⁸⁶ Brussel 21 januari 2002, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2002*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2003, 849; Voorz. RvM 20 oktober 2003, beslissing nr. 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 33.

⁸⁷ Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.; Voorz. RvM 1 september 2006, beslissing nr. 2006-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM* 2006/03, 36; Auditoraat 5 oktober 2007, beslissing nr. 2007-V/M-25-AUD, www.mededinging.be, r.o. 28.

⁸⁸ Voorlopige maatregelen kunnen niet gevraagd worden in het kader van een concentratiecontroleprocedure of in het kader van de opvolging van voorwaarden opgelegd bij de goedkeuring van een concentratie. D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 305.

⁸⁹ Brussel 29 september 2004, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2004*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2005, 940.

B. PONET, 'Ervaringen (met de procedure) inzake de toepassing van de W.B.E.M.', in J. STUYCK en P. WYTINCK (ed.), *De Belgische Mededingingswet anno 2003*, Mechelen, Kluwer, 2003, 123.

⁹⁰ *Supra* III.A. 2° *Wijze van indiening*.

⁹¹ J. YSEWYN, 'Overzicht van rechtspraak van de Raad voor de Mededinging in 1998', *T.B.H.* 1999, 838.

ken over de vragen of een klacht aan de bij wet of reglement gestelde geldigheidsvereisten voldoet, en of de verzoekende partij blijk geeft van het vereiste belang.⁹² Het beantwoorden van deze vragen komt alleen toe aan het Mededingingscollege dat uitspraak zal doen over de zaak ten gronde.

41. Bij het formuleren van het verzoek om voorlopige maatregelen is de verzoeker niet gebonden door de omschrijving van de inbreuk die hij in zijn klacht geformuleerd heeft. Het verzoek kan immers betrekking hebben op nieuwe feiten, voor zover deze in dezelfde lijn liggen als de feiten die in de procedure ten gronde onderzocht worden.⁹³ De gevraagde voorlopige maatregelen moeten hoe dan ook verband houden met de in de klacht vermelde restrictieve mededingingspraktijk, zo niet worden ze als ongegrond afgewezen.⁹⁴

42. Naast het bestaan van de klacht dient het Mededingingscollege te onderzoeken of de klager blijk geeft van een dadelijk en rechtstreeks belang bij de klacht. Het is vaststaande rechtspraak dat het vereiste belang van de klager op hetzelfde niveau dient gesteld te worden als het belang dat vereist is bij een vordering in rechte overeenkomstig artikelen 17 en 18 Ger. W.⁹⁵ Dit impliceert dat de klager een reeds verkregen, persoonlijk en dadelijk belang moet aantonen.⁹⁶ Het belang bestaat uit ieder materieel en moreel voordeel – effectief en niet theoretisch – dat de klager uit

zijn klacht kan halen en dat hij formuleert op het ogenblik van het instellen van de vordering.⁹⁷

43. **Brussel 26 maart 2013** – In een recent arrest van 26 maart 2013 heeft het Hof van beroep te Brussel zich uitgesproken over het bestaan van een klacht ten gronde als ontvankelijkheidsvereiste.⁹⁸ Volgens het Hof volstaat het niet na te gaan of er een klacht ten gronde bestaat om tot de ontvankelijkheid van het verzoek om voorlopige maatregelen te besluiten.⁹⁹ Er moet sprake zijn van een onderzoek ten gronde door de Belgische Mededingingsautoriteit naar de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijken. Zo niet kunnen er geen voorlopige maatregelen opgelegd worden.

44. In zijn arrest baseert het Hof zich voornamelijk op de finaliteit van de voorlopige maatregelen procedure, met name het vrijwaren van het nuttig effect van de beslissing ten gronde.¹⁰⁰ Het Hof stelt vast dat de Auditeur niet zinnens is om een onderzoek ten gronde te voeren. Bovendien stelt de Auditeur dat het Auditoraat pas na de beslissing van het Gerecht van de Europese Unie zal beraadslagen over de vraag of er alsnog een onderzoek ten gronde zal gevoerd worden. Gelet op deze context beslist het Hof dat de loutere vaststelling van het bestaan van een klacht ten gronde niet voldoende is. Er bestaat immers gereede twijfel of er ooit een onderzoek ten gronde gevoerd zal worden en *a fortiori* of er ooit een beslissing zal volgen waarvan het nuttig effect gevrijwaard moet worden. Bovendien blijkt uit de gevoerde procedure dat de voorlopige maatregelen veeleer gevraagd zijn met het oog op het vrijwaren van het nuttig effect van de uitspraak van het Gerecht van de Europese Unie.

45. De precedentswaarde van het arrest van 26 maart 2013 mag niet overschat worden. Dit arrest is gevelde binnen de specifieke context van een procedure waarin de Belgische Mededingingsautoriteit duidelijk niet de intentie heeft gehad om binnen een redelijke termijn een onderzoek ten gronde op te starten. Op dit punt is de procedure eerder uniek. Uit het feit dat het Auditoraat een verzoek om voorlopige maatregelen ondersteunt, hetzij met een gemotiveerd verslag onder de WBEM hetzij via de tussenkomst in die zin van de Auditeur-generaal onder Boek IV WER, kan minstens impliciet de intentie afgeleid worden een onderzoek ten gronde te willen voeren. Uit de voor het Hof gevoerde procedure

⁹² Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 9; Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-37, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 14. J. YSEWYN, T. FRANCHOE en T. SNELS, 'Overzicht van rechtspraak van de Raad voor de Mededinging in 2003 – 2004 – 2005', *T.B.M.* 2006, 213.

⁹³ Voorz. RvM 19 juli 1996, beslissing nr. 96-VMP-8, onuitg.; Voorz. RvM 15 februari 2005, beslissing nr. 2005-V/M-05, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 16.

⁹⁴ Voorz. RvM 4 februari 1994, beslissing nr. 94-VMP-1, in Raad voor de Mededinging, *Eerste activiteitenverslag 1993-1994 – Bijlagen*, 143.

⁹⁵ Memorie van Toelichting, *Parl. St. Kamer* 1989-90, nr. 1282/001, 26.

Brussel 11 september 1996, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1996*, H. DE BAUW (ed.), Diegem, Kluwer, 1997, 778 en *BS* 20 september 1996; Raad voor de Mededinging 22 mei 2002, beslissing nr. 2002-P/K-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/02, 34; Voorz. RvM 4 oktober 2002, beslissing nr. 2002-V/M-72, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 26-27; Voorz. RvM 15 mei 2003, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/02, 113; Voorz. RvM 20 oktober 2003, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 35-36; Voorz. RvM 25 maart 2004, *Driem. Tijdschr. RM* 2004/01, 169; Voorz. RvM 15 februari 2005, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 17.

⁹⁶ Brussel 11 september 1996, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1996*, H. DE BAUW (ed.), Diegem, Kluwer, 1997, 778, noot VAN DEN BOSSCHE, A.-M.; Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 108-109.

⁹⁷ Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 109; Voorz. RvM 20 oktober 2003, beslissing nr. 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 35.

⁹⁸ Brussel 26 maart 2013, A.R. nr. 2012/MR/1 & 2012/MR/2 & 2012/MR/4 & 2012/MR/6, niet gepubliceerd.

⁹⁹ Brussel 26 maart 2013, A.R. nr. 2012/MR/1 & 2012/MR/2 & 2012/MR/4 & 2012/MR/6, niet gepubliceerd, randnr. 56 en volgende.

¹⁰⁰ *Infra* V. Aard van de procedure.

bleek duidelijk dat deze intentie niet aanwezig was, of toch minstens niet afdoende vaststond. De boodschap van het Hof is dan ook duidelijk, maar niettemin beperkt. Beslist de mededingingsautoriteit niet om een klacht ten gronde te onderzoeken, dan kan zij zich niet verschuilen achter de loutere vaststelling dat er een klacht ten gronde bestaat, om toch voorlopige maatregelen op te leggen. Dit is volgens het Hof niet verzoenbaar met de finaliteit van de procedure inzake voorlopige maatregelen. Blijkt daarentegen uit de tussenkomst van de Auditeur-generaal dat de klacht ten gronde onderzocht zal worden, dan kan het Mededingingscollege nog altijd oordelen dat het bestaan van een klacht ten gronde volstaat om tot de ontvankelijkheid van het verzoek om voorlopige maatregelen te besluiten.

Gelet op de korte behandelings- en beslissingstermijnen valt echter niet uit te sluiten dat het Mededingingscollege zich zal moeten uitspreken over een verzoek om voorlopige maatregelen zonder dat er duidelijkheid bestaat over de behandeling van de klacht ten gronde.¹⁰¹ In voorkomend geval kan het Mededingingscollege nog altijd voorlopige maatregelen opleggen. Het college zal in zijn beslissing echter duidelijk moeten aangeven dat de voorlopige maatregelen ophouden van kracht te zijn, wanneer vaststaat dat de klacht ten gronde niet onderzocht zal worden.

2° *Prima facie* inbreuk

46. Het Mededingingscollege kan maar voorlopige maatregelen opleggen wanneer de voorgelegde feiten op het eerste zicht, *prima facie*, als een inbreuk omschreven kunnen worden.¹⁰² Het is niet vereist dat de inbreuk met voldoende zekerheid of waarschijnlijkheid vaststaat.¹⁰³ Het volstaat dat aangetoond wordt dat er een risico bestaat dat de mededinging beperkt wordt.¹⁰⁴

¹⁰¹ *Supra* III.B. 4° *Wisselwerking met prioriteitenbeleid*.

¹⁰² H. DE BAUW en C. VERDONCK, 'Mededingingsrecht als instrument van herstel en verweer in geschillenbeslechting', in Y. MONTANGIE (ed.), *Mededingingsrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 133.

¹⁰³ Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.; Voorz. RvM 1 september 2006, beslissing nr. 2006-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM 2006/3*, 22-39, B.S. 11 december 2006, 68891-68899 Voorz. RvM 13 juni 2002; beslissing nr. 2002-V/M-43, *Driem. Tijdschr. RM 2002/02*, 66. Zie in dit verband ook: J. YSEWYN, TH. FRANCHOO en T. SNELS, 'Overzicht van rechtspraak van de Raad voor de Mededinging in 2006', *T.B.M.* 2007/03, 54-55. VANDERMEERSCH pleit ervoor de discussie over de graad van de waarschijnlijkheid te vermijden. D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 306-307.

¹⁰⁴ Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.

3° *Dringend vermijden van een ernstig, onmiddellijk en moeilijk te herstellen nadeel of schade aan het algemeen economisch belang*

a. Urgentie

47. Het dringende karakter van de situatie hangt samen met de noodzaak een ernstig, *onmiddellijk* en moeilijk te herstellen nadeel te vermijden.¹⁰⁵ Dit impliceert dat het dringende karakter van de voorlopige maatregel enkel afgeleid kan worden uit de bijzondere aard van het dreigende nadeel.¹⁰⁶ Eens aangetoond is dat er gevaar dreigt voor een ernstig en moeilijk te herstellen nadeel, kan ook de dringende noodzaak aan voorlopige maatregelen vastgesteld worden.¹⁰⁷

48. Dient de verzoeker het verzoek om voorlopige maatregelen niet samen in met de klacht, dan moet hij aan de hand van nieuwe feiten aantonen dat de situatie in vergelijking met deze op het ogenblik van het indienen van de klacht, verergerd is.¹⁰⁸ Dit bewijs kan geleverd worden door aan te tonen dat de ernst van de restrictieve praktijk en de gevolgen ervan, pas enige tijd na het indienen van een klacht volledig duidelijk geworden zijn.¹⁰⁹ Deze initiële onwetendheid mag niet te wijten zijn aan het handelen of nalaten van de verzoeker.

49. Het Mededingingscollege zal bij zijn beoordeling rekening houden met het feit of de gevraagde voorlopige maatregelen het ernstig, onmiddellijk en onherstelbaar nadeel nog tijdig kunnen verhinderen of beperken. Dient de verzoeker het verzoek om voorlopige maatregelen laattijdig in, dan kan dit het nuttig effect van de voorlopige maatregelen aantasten. In voorkomend geval heeft het geen zin voorlopige maatregelen te bevelen.¹¹⁰

¹⁰⁵ Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM 2003/01*, 122; Voorz. RvM 20 oktober 2003, beslissing nr. 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM 2003/04*, 37.

¹⁰⁶ Brussel 18 december 1996, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1996*, H. DE BAUW (ed.), Diegem, Kluwer, 1997, 848; Brussel 26 juni 1997, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1997*, H. DE BAUW (ed.), Diegem, Kluwer, 1998, 732.

¹⁰⁷ Brussel 21 januari 2002, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2002*, Mechelen, Kluwer, 2003, 858.

¹⁰⁸ Voorz. RvM 30 augustus 2000, beslissing nr. 2000-V/M-27, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 122; Voorz. RvM 10 januari 2001, beslissing nr. 2001-V/M-02, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 103; Voorz. RvM 11 mei 2001, beslissing nr. 2001-V/M-22, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 177; Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM 2003/01*, 122.

¹⁰⁹ Voorz. RvM 12 december 1994, beslissing nr. 1994-VMP-5, in Raad voor de Mededinging, *Tweede activiteitenverslag 1994-1995*, 101-102; Voorz. RvM 30 augustus 2000, beslissing nr. 2000-V/M-27, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 123.

¹¹⁰ Voorz. RvM 19 december 2003, beslissing nr. 2003-V/M-101, *Driem. Tijdschr. RM 2003/04*, 154; Voorz. RvM 21 februari 2006, beslissing nr. 2006-V/M-03, *Driem. Tijdschr. RM 2006/01*, 19.

b. Nadeel of schade aan het algemeen economisch belang

50. Voorlopige maatregelen kunnen enkel zinnig opgelegd worden wanneer vaststaat dat zij het nadeel dat de verzoeker of het algemeen economisch belang in de toekomst toegebracht kan worden, kunnen voorkomen.¹¹¹

51. **Nadeel** – Het begrip ‘nadeel’ is door het Hof van beroep te Brussel in een arrest van 18 december 1996 omschreven als *elke comparatief minder gunstige toestand waarin de onderneming terecht komt ten aanzien van de toestand waarin ze zich zou bevinden mocht ze de restrictieve praktijk niet ondergaan*.¹¹² Deze omschrijving is overgenomen door de Voorzitter van de Raad voor de Mededinging en behoort tot de vaste rechtspraak.¹¹³

Het nadeel moet van concurrentieële aard zijn.¹¹⁴ Zo wordt het vergrendelen van een markt voor een periode van één jaar beschouwd als een concurrentieel nadeel dat het opleggen van voorlopige maatregelen kan rechtvaardigen.¹¹⁵ Een louter financieel nadeel voor de verzoeker dat voor het overige geen concurrentieel nadeel vormt, volstaat niet.¹¹⁶ Deze vereiste houdt ook in dat het Mededingingscollege bij zijn beoordeling niet alleen rekening moet houden met de situatie van de klager-verzoeker, maar ook met die van de gehele betrokken markt.¹¹⁷

52. **Schade aan het algemeen economisch belang** – De mededingingswet bevat geen definitie van wat onder deze term begrepen moet worden.¹¹⁸ Ook in de beslissingspraktijk van de Voorzitter is geen algemene omschrijving terug te vinden van het begrip ‘algemeen economisch belang’. In een aantal uitspraken wordt wel een concrete invulling gegeven aan het begrip. Zo oordeelde de Voorzitter dat een toestand die nadelig is voor de belangen van de consumenten in het algemeen, van aard is om het algemeen economisch belang te schaden.¹¹⁹ Voorlopige maatregelen kunnen eveneens opgelegd worden in het algemeen economisch belang opgelegd worden, wanneer zij noodzakelijk zijn om een minimale mededinging te blijven garanderen op een bepaalde markt.¹²⁰ Ook de vaststelling dat andere ondernemingen dan de verzoeker nadeel ondervinden, kan het opleggen van voorlopige maatregelen ter vrijwaring van het algemeen economisch belang rechtvaardigen.¹²¹

In een beslissing van 11 mei 2001 beriep de Voorzitter zich op het algemeen belang om voorlopige maatregelen af te wijzen.¹²² Voorlopige maatregelen kunnen immers niet toegekend worden wanneer hierdoor een onaanvaardbare situatie ontstaat in een sector van de volksgezondheid, *dewelke toch het algemeen belang raakt*. Deze rechtspraak heeft sedertdien geen verdere navolging gekregen.

c. Ernstig, onmiddellijk en moeilijk te herstellen karakter

53. Om voorlopige maatregelen toe te kennen volstaat het niet dat de verzoeker bewijst dat hij benadeeld wordt door de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijk. De verzoeker moet tevens het bewijs leveren van het ernstige, onmiddellijke en moeilijk te herstellen karakter van het nadeel.¹²³ Deze drie kenmerken van het nadeel moeten cumulatief vervuld zijn.¹²⁴

¹¹¹ Voorz. RvM14 maart 2005, beslissing nr. 2005-V/M-10, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/01, 31; Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 9-10.

¹¹² Brussel 18 december 2006, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 1996*, H. DE BAUW (ed.), 856.

¹¹³ Voorz. RvM 24 december 2002, beslissing nr. 2002-V/M-95, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 182; Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 121; Voorz. RvM 20 oktober 2003, beslissing nr. 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 36.

¹¹⁴ Voorz. RvM 30 augustus 2000, beslissing nr. 2000-V/M-27, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 122; Voorz. RvM 10 januari 2001, beslissing nr. 2001-V/M-02, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 103, Auditoraat 5 oktober 2007, beslissing nr. 2007-V/M-25-AUD, www.medediding.be, r.o. 27.

¹¹⁵ Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 125; Voorz. RvM 6 december 2000, beslissing nr. 2000-V/M-39, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 154; Voorz. RvM 13 november 2001, beslissing nr. 2001-V/M-58, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 320.

¹¹⁶ Brussel 21 januari 2002, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2002*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2003, 860-861.

¹¹⁷ Voorz. RvM 27 maart 1995, beslissing nr. 95-vmp-1, in Raad voor de Mededinging, *Tweede activiteitenverslag 1994-1995*, 235; Voorz. RvM 13 november 2001, beslissing nr. 2001-V/M-58, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 319; Voorz. RvM 24 december 2002, beslissing nr. 2002-V/M-95, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 182.

¹¹⁸ Memorie van toelichting – Advies van de Raad van State, *Parl. St. Kamer* 1989-90, nr. 1282/001, 65-66 en 74.

¹¹⁹ Voorz. RvM 20 december 2002, beslissing nr. 2002-V/M-91, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 160; Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-36, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 11; Voorz. RvM 22 mei 2012, beslissing nr. 2012-V/M-15, www.medediding.be, r.o. 101.

¹²⁰ Voorz. RvM 25 maart 2004, beslissing nr. 2004-V/M-30, *Driem. Tijdschr. RM* 2004/01, 174-175.

¹²¹ Voorz. RvM 18 juli 2005, beslissing nr. 2005-V/M-37, *Driem. Tijdschr. RM* 2005/03, 16; Voorz. RvM 1 september 2006, beslissing nr. 2006-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM* 2006/03, 39.

¹²² Voorz. RvM 11 mei 2001, beslissing nr. 2001-V/M-22, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 174.

¹²³ Het begrip moeilijk te herstellen nadeel uit artikel IV.64 WER moet op dezelfde wijze geïnterpreteerd worden als het begrip onherstelbaar nadeel uit artikel 62 WBEM. *Supra* IV. A. Tekstwijziging.

¹²⁴ Voorz. RvM 30 augustus 2000, beslissing nr. 2000-V/M-27, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 122; Voorz. RvM 10 januari 2001, beslissing nr. 2001-V/M-02, in Raad voor de Mededinging, *Jaarverslag 2001 – Bijlagen*, 104; Voorz. RvM 24 december 2002, beslissing nr. 2002-V/M-95, *Driem. Tijdschr. RM* 2002/04, 182.

54. Het nadeel is *ernstig* wanneer een relevant onderdeel van de activiteit van de verzoeker erdoor getroffen wordt. De impact van de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijk op het zakencijfer van de verzoeker is een indicatie voor de ernst van het nadeel dat de verzoeker ondergaat.¹²⁵

55. Het nadeel is *onmiddellijk* wanneer het op het ogenblik van het indienen van het verzoek om voorlopige maatregelen reëel of dreigend is. Het is niet vereist dat de aangeklaagde mededingingspraktijk op het ogenblik van het indienen van het verzoek al een onherstelbaar nadeel veroorzaakt heeft.¹²⁶ Het volstaat dat de vermeende restrictieve mededingingspraktijk deze schade lopende het onderzoek van de klacht ten gronde, kan doen ontstaan.¹²⁷ Het nadeel mag echter niet louter hypothetisch zijn.¹²⁸ Het feit dat de getroffen onderneming meteen of op korte termijn maatregelen kan nemen tegen het nadeel is niet relevant voor het beoordelen van de onmiddellijkheidsvereiste van de schade.¹²⁹

56. Het nadeel is *onherstelbaar/moeilijk te herstellen* wanneer de toestand zoals hij zou evolueren zonder de voorlopige maatregelen niet meer kan ongedaan gemaakt worden door de beslissing ten gronde van de Raad.¹³⁰ Dit is het geval wanneer de getroffen onderneming uit de markt dreigt te verdwijnen of wanneer de restrictieve mededingingspraktijk de mededingingsvoorwaarden onherstelbaar verstoort.¹³¹ De mogelijke vervangende schadevergoeding ter compensatie van het geleden onherstelbaar nadeel is voor de beoordeling ervan niet relevant.¹³²

¹²⁵ Voorz. RvM 12 september 1994, beslissing nr. 94-VMP-4, in Raad voor de Mededinging, *Eerste activiteitenverslag 1993-94 – Bijlagen*, 153.

¹²⁶ Voorz. RvM 14 februari 2007, beslissing nr. 2007-V/M-07, *BS* 15 maart 2007, 13938.

¹²⁷ Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.; Brussel 21 januari 2002, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2002*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2003, 859.

¹²⁸ Voorz. RvM 1 april 1999, beslissing nr. 99-VMP-5, r.o. VII.3, onuitg.; Aud. 24 januari 2007, beslissing nr. 2007-V/M-04-AUD, *BS* 22 februari 2007, 8703.

¹²⁹ Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 122.

¹³⁰ Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.

¹³¹ Brussel 21 januari 2002, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2002*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2003, 861; Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing nr. 2003V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 123; Voorz. RvM 20 oktober 2003, beslissing nr. 2003-V/M-81, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/04, 38; Voorz. RvM 6 december 2000, beslissing nr. 2000-V/M-39, in Raad voor de Mededinging, *Verslag van de Raad voor de Mededinging – Werkingsjaar 2000 – Bijlage I*, 154.

¹³² Brussel 18 december 2007, *Jaarboek Handelspraktijken en Mededinging 2007*, H. DE BAUW (ed.), Mechelen, Kluwer, 2008, 970, noot MARCHAND, K.; Voorz. RvM 20 maart 2003, beslissing

d. Oorzakelijk verband

57. De verzoeker moet aantonen dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen de aangeklaagde restrictieve mededingingspraktijk en de door hem beweerdelijk geleden schade of de schade aan het algemeen economisch belang.¹³³

V. Aard van de procedure

58. Met de nieuwe procedure inzake voorlopige maatregelen heeft de wetgever een efficiënt instrument ter beschikking willen stellen van de mededingingsautoriteit. Los van de praktische vragen die rijzen bij de toepassing van elke nieuwe procedure, stelt zich ook de meer principiële vraag in hoeverre dit nodig was. Uit de analyse van de beschikingspraktijk van de voorbij 6 jaar blijkt dat deze procedure al met al vrij goed gefunctioneerd heeft.¹³⁴ Sommige dossiers hebben op beslissingsniveau iets meer tijd in beslag genomen. Om hieraan te verhelpen diende het onderzoek door het Auditoraat niet geschrapt te worden. Het opleggen van een beslissingstermijn had kunnen volstaan. Doordat het Auditoraat als gespecialiseerd orgaan niet langer tussenkomt met een eigen onderzoek en verslag, lijkt het voordeel en de eigenheid van de voorlopige maatregelen procedure deels verloren te gaan. Een onderneming die meent het slachtoffer te zijn van een restrictieve mededingingspraktijk kan zich net zo goed richten tot de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel om de stopzetting van deze praktijk te bekomen.¹³⁵ De indruk ontstaat dan ook dat de voorlopige maatregelen procedure voornamelijk hervormd diende te worden om een efficiënt instrument te creëren voor prijscontrole, eerder dan voor de handhaving van de mededinging, waarbij om redenen van harmonisatie de procedure in Boek IV aangepast is aan deze van Boek V.¹³⁶

59. De verzoeker om voorlopige maatregelen is meer dan ooit de *dominus litis* in de voorlopige maatregelen proce-

nr. 2003-V/M-20, *Driem. Tijdschr. RM* 2003/01, 122.

¹³³ Voorz. RvM 31 oktober 1995, beslissing nr. 95-VMP-3, in Raad voor de Mededinging, *Tweede activiteitenverslag 1994-1995*, 269; Voorz. RvM 1 september 2006, beslissing nr. 2006-V/M-13, *Driem. Tijdschr. RM* 2006/03, 38 en Voorz. RvM 5 maart 2013, beslissing nr. 2013-V/M-07, www.mededinging.be.

¹³⁴ *Supra* II. B. Cijfers en conclusies en III.B. 1° *Filterfunctie Auditoraat*.

¹³⁵ D. VANDERMEERSCH, *De Mededingingswet*, Mechelen, Kluwer, 2007, 507.

¹³⁶ Memorie van toelichting, *Parl. St.* 2012-2013, nr. 2591/001, 4-5. Zie: art. V.4 WER. Het valt moeilijk voor te stellen dat de tekstuele harmonisatie niet zal leiden tot een inhoudelijke harmonisatie. Zo niet zou het begrip moeilijk te herstellen nadeel een verschillende invulling krijgen afhankelijk van de procedure waarin het wordt gehanteerd als criterium. Het zal in elk geval boeiend zijn om te analyseren of en op welke wijze het Mededingingscollege het begrip moeilijk te herstellen nadeel zal interpreteren als onherstelbaar nadeel in toepassing van artikel IV. 64 WER en als moeilijk te herstellen nadeel in toepassing van artikel V.4 WER.

dure. Door het indienen van een verzoek, maakt hij de zaak rechtstreeks aanhangig bij het beslissingsorgaan. De filter van het Auditoraat, dat in de WBEM de sleutel tot de procedure in handen had, verdwijnt hierdoor. Het Auditoraat komt niet meer actief tussen voor het voeren van een eigen onderzoek. De uitkomst van de procedure hangt daardoor in hoge mate af van de wijze waarop de verzoeker en de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging de procedure voeren. Hierdoor kan de indruk ontstaan dat de nieuwe voorlopige maatregelenprocedure verworpen is tot een geding tussen partijen die een privaat geschil trachten te beslechten. De finaliteit van de voorlopige maatregelen procedure mag echter niet uit het oog verloren worden. De wet schrijft nog steeds voor dat enkel voorlopige maatregelen kunnen opgelegd omwille van restrictieve mededingingspraktijken die het voorwerp uitmaken van een onderzoek. De band tussen de voorlopige maatregelen procedure en het onderzoek ten gronde blijft met andere woorden behouden. Het Mededingingscollege zal er in zijn beslissingen dan ook rekening mee moeten blijven houden dat voorlopige maatregelen in de eerste plaats dienen om het nuttig effect van de beslissing ten gronde te vrijwaren.

60. Door het sterkere *inter partes* karakter van de nieuwe procedure lijkt de rol van het Auditoraat in de procedure heel wat beperkter dan onder de WBEM het geval is. De rol van de verzoeker wordt daarentegen belangrijker doordat de bewijslast grotendeels op hem rust en hij voortaan betrokken zal worden in een tegensprekelijk debat. Dit neemt niet weg dat het Auditoraat voor de partijen in de procedure een belangrijke gesprekspartner en procespartij kan zijn. De verzoeker blijft er alle belang bij hebben zijn verzoek vooraf te bespreken met het Auditoraat. Dit kan hem een beeld geven over de eventuele slaagkansen van zijn verzoek en de mogelijke tussenkomst van de Auditeur-generaal. De verzoeker zou ook de timing van zijn verzoek kunnen afstemmen op een eventueel onderzoek ten gronde. Hierdoor zou de Auditeur-generaal zijn schriftelijke opmerkingen kunnen baseren op stukken uit het onderzoeksdossier. Dit zou, ondanks de korte termijnen, een meer gefundeerde tussenkomst mogelijk maken.¹³⁷ Deze afstemming kan daarnaast ook van belang zijn voor ingewikkelde restrictieve mededingingspraktijken zoals marge-uitholling, waarbij men voor het bewijs deels afhankelijk is van informatie van de betrokken onderneming. Een klager kan bovendien altijd proberen de Auditeur-generaal ervan te overtuigen om zelf een verzoek om voorlopige maatregelen in te dienen. Ook de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging kan er belang bij hebben overleg te plegen met het Auditoraat. Beslist de Auditeur-generaal om tussen te komen, dan zal hij dit voornamelijk doen op basis van de stukken van de verzoeker. Deze stukken worden hem immers bij aanvang van de procedure overgemaakt. Gelet op de korte termijn waarover

de Auditeur-generaal beschikt om tussen te komen, is het aan te raden dat de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging zo snel mogelijk de eigen stukken overmaakt om een meer evenwichtige analyse van het verzoek mogelijk te maken. Daarnaast kan het voor de betrokken onderneming of ondernemingsvereniging ook nuttig zijn om contact op te nemen met het Auditoraat om na te gaan in welke zin de Auditeur-generaal overweegt tussen te komen. De betrokken onderneming of ondernemingsvereniging zal immers pas vijf werkdagen voor de zitting kennis kunnen nemen van neergelegde opmerkingen en stukken.

VI. Conclusie

61. De hervorming van de procedure met betrekking tot voorlopige maatregelen kadert in de filosofie van de meest recente hervorming van de Belgische mededingingswet. Er moet sneller beslist worden in zaken, wat volgens de wetgever enkel kan door de procedures te versnellen. Om die reden is het onderzoek door het Auditoraat vervangen door een tussenkomst van de Auditeur-generaal en zijn er termijnen vastgelegd voor de behandeling en beslissing van de zaak. Door het verdwijnen van het onderzoek door het Auditoraat, gaat een deel van de eigenheid van de voorlopige maatregelen procedure verloren. Het blijft voorlopig een open vraag in hoeverre ondernemingen na deze ingrijpende hervorming de voorkeur zullen geven aan de Belgische Mededingingsautoriteit boven de kort geding rechter.

62. Hoewel het Auditoraat geen onderzoeksbevoegdheden meer heeft in het kader van de voorlopige maatregelenprocedure, blijft het een potentieel belangrijke actor in de procedure. De Auditeur-generaal heeft immers een mogelijke impact op de beslissing door het neerleggen van schriftelijke opmerkingen. Partijen hebben er dan ook belang bij zo snel mogelijk contact op te nemen met het Auditoraat om te peilen naar de eventuele tussenkomst van de Auditeur-generaal en de strekking van zijn opmerkingen. Bovendien heeft het Auditoraat voortaan ook de mogelijkheid om zelf om het opleggen van voorlopige maatregelen te verzoeken.

63. De toekomst zal uitwijzen in hoeverre de hervorming van de voorlopige maatregelen procedure effectief zal leiden tot meer en snellere beslissingen, dan wel de hele procedure in sluimerstand zal zetten.

¹³⁷ *Supra* III.B. 2° *Tussenkomst Auditeur-generaal*.